

Zienswijze Gooise Meren

Verkenning *Naar een financieel gezond sociaal domein*

Versie 16 maart 2021

1. Zienswijze gemeenteraad Gooise Meren:

Als college vragen wij hierbij om uw zienswijze op de bijgaande Verkenning te geven (zie 6.1., 6.2 en 6.3). Het gaat om beheersmaatregelen in het sociaal domein.

2. Aanleiding:

Een toekomstbestendig sociaal domein is van groot belang voor onze inwoners. Doen wat nodig is om hulp en ondersteuning aan onze inwoners te blijven garanderen. Wat vooropstaat is dat inwoners die hulp en ondersteuning nodig hebben deze ook in de komende jaren ontvangen. Financiële argumenten mogen voor de gemeente nu en in de toekomst geen reden zijn om hulp of ondersteuning niet te verstrekken. Tegelijk constateren we dat het sociaal domein onder grote druk staat. Vanaf 2019 stijgen de uitgaven voor (jeugd)hulp en maatschappelijke ondersteuning van de gemeenten in Gooi en Vechtstreek gestaag. Oorzaken zijn een veranderende samenleving, Rijksbeleid, de beweging naar meer zorg aan huis en de toenemende vraag naar gemeentelijke (jeugd)hulp en ondersteuning die laagdrempelig en dichtbij inwoners is georganiseerd. De groei is structureel en door het uitblijven van compensatie vanuit het Rijk financieel onhoudbaar geworden voor gemeenten. De gemeenten in de Gooi en Vechtstreek verkenden daarom in de afgelopen maanden de gezamenlijke opgaven en de noodzakelijke maatregelen om te komen tot een betere kostenbeheersing en kostenbesparing in het sociaal domein. Welke beheersmaatregelen kansrijk worden geacht, is beschreven in de Verkenning.

3. Context:

Blaricum, Eemnes¹, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdmeren werken sinds 2011 intensief samen aan de opgaven in het sociaal domein. In 2015 zorgden de gemeenten gezamenlijk voor een soepele decentralisatie van (jeugd)hulp, begeleiding, dagbesteding en beschermd wonen (jeugdwet/Wmo).

Vanaf 2019 zien de gemeenten de zorgvraag snel groeien. In lijn met landelijke ontwikkelingen, groeide in de Gooi en Vechtstreek het aantal kinderen met geïndiceerde jeugdhulp met 10% ten opzichte van 2018. Het aantal volwassenen met geïndiceerde maatschappelijke ondersteuning (Wmo) groeide zelfs met 19%. Oorzaken voor de groei zijn:

1. een veranderende samenleving en arbeidsmarkt, waardoor meer mensen in de beroepsbevolking op zorg zijn aangewezen in plaats van dat zij deelnemen aan het economisch verkeer;
2. aanpassing van het rijksbeleid (zoals het abonnementstarief Wmo), waardoor meer financieel draagkrachtige inwoners langer een beroep doen op gemeentelijke voorzieningen;
3. meer (en langer) curatieve zorg thuis waardoor inwoners meer en langer gemeentelijke ondersteuning thuis nodig hebben om zelfstandig te kunnen leven;
4. inwoners hebben de voorkeur voor inzet van laagdrempelige en (financieel) toegankelijke gemeentelijke (jeugd)zorg en ondersteuning boven meer passende zorg vanuit de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg.

¹ Geeft de jeugdzorg vorm in de regio Amersfoort.

4. Zienswijzen ophalen in onze regio:

Begin mei 2020 hebben de portefeuillehouders sociaal domein Gooi en Vechtstreek de Bestuursopdracht *Naar een financieel gezond sociaal domein* vastgesteld. Dit is de grondslag voor de Verkenning.

Zienswijzen gemeenteraden

Regiobreed leggen colleges de Verkenning in de komende maanden voor zienswijze voor aan de eigen gemeenteraden, omdat de beheersmaatregelen voor (jeugd)zorg en maatschappelijke ondersteuning een breed maatschappelijk en politiek draagvlak vragen. Versterking van het sociaal domein is één van de vijf speerpunten uit de door gemeenteraden vastgestelde regionale samenwerkingsagenda. Met deze zienswijzeprocedure geven de gemeenten uitvoering aan het advies van de regionale raadswerkgroep over verbetering van besluitvorming Regio.

Adviesorganen sociaal domein

Ook zullen de colleges in onze regio de eigen adviesraden sociaal domein vragen advies uit te brengen op de Verkenning, zodat er bij de vaststelling en uitvoering van maatregelen rekening gehouden kan worden met het perspectief van inwoners en cliënten.

Het Beraad Gooise Meren heeft zijn advies op 18 februari jl. aangeleverd.

(Jeugd)zorgorganisaties

De Regio zal aan de gecontracteerde (jeugd)zorgorganisaties vragen advies uit te brengen op de verkenning, zodat er bij de vaststelling en uitvoering van maatregelen rekening gehouden kan worden met het perspectief van zorgprofessionals. Bij de regionale zorgcontractering 2021 wordt er uitgegaan van strategisch partnerschap. Een goede samenwerking met (jeugd)zorgorganisaties is een randvoorwaarde om in de uitvoering te kunnen komen tot een betere kostenbeheersing en besparingen in het sociaal domein.

Op basis van deze zienswijzen gaan de gemeenten daarna over tot vaststelling en uitvoering van kansrijke maatregelen die leiden naar een financieel gezond sociaal domein en waar consensus over is in onze regio.

5. Duiding van de Verkenning door het college van Gooise Meren:

Als college zijn we verheugd dat de samenwerking in de regio zo sterk is, dat de wethouders Wmo en Jeugd van de 7 gemeenten menen dat de boven benoemde opgave voor het sociaal domein het beste door de regiogemeenten samen opgepakt kan worden. De Verkenning is het resultaat van een gezamenlijke regionale zoektocht naar mogelijke beheersmaatregelen, als antwoord op deze opgave. We zijn blij dat de Regio i.s.m. de gemeenten inzichtelijk heeft gemaakt waar kansen liggen. Er is gepoogd om met realistische maatregelen te komen en deze te onderbouwen, hoewel er soms gewerkt moest worden met aannames omtrent de verwachte opbrengst. Zoals gezegd is de inhoud voor ons als college leidend bij de benoemde maatregelen. Dat wil zeggen dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de kwaliteit van de hulp en ondersteuning aan onze inwoners.

Het was een lastig proces om te komen tot het benoemen van beheersmaatregelen. Het sociaal domein is een complex terrein met vele spelers. Bovendien verschilt de financiële positie van iedere gemeente en daarmee ook de noodzaak tot snel ingrijpen, voordat tot uitvoering wordt overgegaan.

Soms gaat het om maatregelen of keuzen die mogelijk niet (direct) de eigen keuzes van Gooise Meren zijn omdat de opbrengst van de beheersmaatregelen voor onze gemeente vrij beperkt is, zoals verderop in voorliggend document is te lezen. Het is bovendien voor ons als college op voorhand niet duidelijk wat de precieze opbrengst van de Verkenning zal zijn. Wij denken dat de gezamenlijke monitoring, kennisdeling en samenwerking zodanig van meerwaarde zijn voor de kostenbeheersing waardoor wij de voorkeur geven aan die samenwerking en de uitvoering van deze regionale Verkenning.

Het uitwerken en implementeren van de maatregelen in de regionale Verkenning vergen een forse ambtelijke inzet van regiogemeenten. De kosten voor deze inzet staan vermeld bij de maatregelen. Gooise Meren heeft daarbij maximaal 8 uur per week aan ambtelijke inzet in werkgroepen toegezegd.

6. Zienswijze gemeente Gooise Meren

6.1 Algemene aandachtspunten:

- ➔ Aan uw Raad wordt gevraagd uw zienswijze op de algemene aandachtspunten te geven door de onderstaande zienswijze over te nemen, of te wijzen, of aan te vullen.

Zienswijze op de algemene aandachtspunten:

- De opbrengsten/baten zijn nu alleen op regionaal niveau bekend. Het college verzoekt de opstellers van de regionale Verkenning om op korte termijn een inschatting te maken van de kosten en baten per gemeente;
- Er bestaat een reëel risico dat de kosten voor Jeugdzorg en Wmo verder doorstijgen, terwijl deze maatregelen starten. Wij zien de besparingen dan niet 1 op 1 terug maar als een beperking van de stijging. Er komen nog steeds meer kinderen in aanmerking voor jeugdhulp en door het abonnementstarief en de vergrijzing stijgen de Wmo-kosten ook nog verder. Het is wenselijk om regionaal een goede prognose te maken voor de groei van de Jeugdzorg en de Wmo, bij ongewijzigd beleid. Alleen door goed onderbouwde prognoses en het monitoren van de uitgaven en de ontwikkelingen zal het lukken om grip op de financiën te houden. Wij verzoeken in de regionale Verkenning de autonome groei/daling van de kosten voor Jeugd en Wmo te prognosticeren en te monitoren, zodat wij in gezamenlijkheid komen tot goede prognoses en inzichten voor alle 7 gemeenten.

6.2 Voorgestelde beheersmaatregelen, per specifieke maatregel:

- ➔ Aan uw Raad wordt gevraagd uw zienswijze per maatregel te geven door de onderstaande zienswijze over te nemen, of te wijzigen, of aan te vullen.

- **Jeugdhulp - maatregel 1: Van Vindplaats naar Werkplaats**

Toelichting: het betreft kinderopvang, BSO en scholen.

Doel: Verschuiving van jeugdhulp thuis naar jeugdhulp op school/opvang. Minder verwijzen, sneller ondersteunen en behandelen.

Zienswijze maatregel 1:

De verbinding tussen jeugdhulp en onderwijs, kinderopvang en BSO kan leiden tot snellere inzet van zorg. Dit is in het bijzonder voor kinderen in het speciaal (basis)onderwijs van belang, maar geldt bijvoorbeeld ook voor kinderen die niet gebruik kunnen maken van reguliere kinderopvang of BSO vanwege bijvoorbeeld gedragsproblematiek. Zij zijn geholpen bij een kinderopvang of BSO waarbij extra hulp geboden kan worden en waar de groepen kleiner zijn, waardoor er meer individuele aandacht is.

De inzet van jeugdhulp bij scholen, BSO en kinderopvang leidt tot minder indicaties voor individuele jeugdhulp. Doordat er bijvoorbeeld zorg geboden wordt bij de BSO, hoeven deze kinderen niet naar dagbesteding (een duurdere vorm van zorg).

Een aandachtspunt voor deze maatregel is de mogelijk aanzuigende werking. Inzet op normalisering en demedicalisering is daarom noodzakelijk.

De gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek gaan gezamenlijk aan de slag met een beleidskader onderwijs-zorg. Dit beleidskader zal richting geven aan de zorginzet op scholen, kinderopvang en BSO.

- **Jeugdhulp - maatregel 2: In dialoog verwijzen naar effectieve jeugdhulp en afschalen waar nodig**

Toelichting: het betreft verwijzers, gemeenten en zorgprofessionals.

Doel: samenwerking versterken door te leren over wat we wanneer inzetten. Lagere instroom en tijdig afschalen.

Zienswijze maatregel 2:

De verwijzrichtlijn algemeen geldend maken voor gemeenten en artsen is niet haalbaar omdat deze verwijzbevoegdheden onderscheidend zijn geborgd in de jeugdwet. Het loont wel om nieuwe afspraken met huisartsen te maken. Hiervoor maakt Gooise Meren inmiddels een (regionaal) voorstel. In de verwijzingen van de gemeenten kan een verbeteringslag gemaakt worden. Er zijn kansen om jeugdhulp sneller af te schalen. Dit vergt een nadere uitwerking. Het is prematuur om een centraal coördinerend verwijsteam in te stellen dat de taken van de lokale uitvoeringsdiensten overneemt.

- **Verblijf Jeugd - Uitvoeringsagenda - maatregel 3: meer gezinshuizen en pleegzorg**

Doel : Samenwerken op de toegang (doorbraaktafel²). Versterken ambulante jeugdhulp thuis
Versterken pleegzorg/gezinshuizen als alternatief.

Zienswijze maatregel 3:

Deze maatregel is kansrijk.

- **Gezamenlijke bekostiging verblijf - maatregel 4: één regeling voor de 7 gemeenten**

Doel: samendoen op de toegang (vergelijk urgentiecommissie). Solidariteit op de bekostiging van verblijfsvoorzieningen. Schaarste vraagt om zorgvuldige en gezamenlijke afweging

Zienswijze maatregel 4:

Er is recent een andere beleidskoers in onze regio ingezet die momenteel in de implementatiefase zit. Deze maatregel betekent een ongefundeerde koerswijziging t.a.v. van de bestaande doorbraaktafel, vanwege het voorstel voor een nieuw expertteam, een nieuwe onafhankelijke commissie verblijf en een opzet voor de gezamenlijke toegang. Er is meer tijd nodig voor een evaluatie van de Doorbraaktafel. Een regionale toegangsorganisatie is prematuur. De doorbraaktafel moet eerst een kans krijgen.

- **Huishoudelijke hulp - Maatregel 5: Versoberen levering en aanscherpen toegang**

Doel: consultants nutten alle mogelijkheden al uit. Daarom eerst versoberen, dan de toegang aangescherpt uitvoeren.

Zienswijze maatregel 5:

Lokaal zetten we al zoveel mogelijk de eigen kracht van inwoners in. Dit heeft echter ook grenzen. Niet wekelijks huishoudelijke hulp toekennen maar bijvoorbeeld tweewekelijks is een mogelijke besparing.

Maatregel 6: Normenkader van HHM toepassen: de indicaties scherper stellen

Doel: Gemeenten werken nog met CIZindicatieprotocol Normenkader. Het normenkader van HHM/KPMG gaat uit van andere opbouw van de indicatiestelling.

Zienswijze maatregel 6:

² <https://www.regiogv.nl/wp-content/uploads/2020/08/16.o-Doorbraaktafel-Jeugd.pdf>

Lokaal passen we het normenkader HHM toe sinds 2020. Voor de andere regiogemeenten is deze maatregel meer van toepassing.

Maatregel 7: Algemene voorziening thuisondersteuning.

Doel: Vervanging van een deel van het huidige aanbod maatwerk. Besparen op uurprijs en volume (inzet).

Zienswijze maatregel 7:

Het is zinvol om taken als wassen/strijken en glazenwassen apart als algemene voorziening te organiseren en uit de maatwerkvoorziening te halen. Een algemene voorziening hiervoor inrichten bespaart kosten.

- **Dagbesteding en begeleiding Jeugd/Wmo**

Maatregel 8: Eenvoudige zorg bij complexe situaties: 1 regisseur/zorgaanbieder bij multiprobleem situaties (pilot)

Doel: een kleine groep inwoners heeft een stapeling of keten van hulp (Pareto coëfficiënt).

Daarom toewerken naar één volledig betrokken organisatie die de cliënt alle hulp- en ondersteuning biedt i.p.v. vele betrokken organisaties.

Zienswijze maatregel 8:

De pilot is zinvol en heeft als doel: één zorgaanbieder die alle zorg biedt. Mits er een aanbieder bestaat die alle zorgvormen allemaal zelf kan bieden.

Maatregel 9: Toegang aanscherpen: de indicaties scherper stellen

Doel: wegnemen van negatieve prikkels om van Wet langdurige zorg (Wlz) gebruik te maken als deze meest passend, doelmatige en veilig is. Eerst goed onderzoek naar populatie, dan herindicatietraject om de juiste wet toe te passen.

Zienswijze maatregel 9:

Regionaal is er winst te halen om te zorgen dat de juiste wet wordt toegepast. Lokaal is deze maatregel minder relevant. Als een inwoner een Wmo-indicatie heeft, dan wordt nader onderzocht of Wlz aan de orde is en zo ja, dan wordt de Wmo-indicatie beëindigd. Cliënten van wie wij vermoeden dat ze onder de Wlz zouden kunnen vallen worden verwezen naar het CIZ (indicatieorgaan Wlz) en deze inwoners krijgen alleen kortdurende Wmo-indicaties. De verscherpte werkwijze is in Gooise Meren reeds ingevoerd.

Maatregel 10: Algemene voorziening: dagbesteding als algemene voorziening inrichten

Doel: Vervanging van een deel van het huidige aanbod maatwerk (bij lichtere vormen). Vormgeven van algemene voorzieningen in de gemeente / wijk.

Zienswijze maatregel 10:

Dit sluit goed aan bij de transformatiegedachte in het sociaal domein. Het vergt echter ook lokale financiële investeringen in het laagdrempelige algemene voorzieningen (die niet zijn begroot in Gooise Meren). Risico's zijn onvoldoende beschikbaarheid professionals en vrijwilligers. En lokaal: schaarste in beschikbare vierkante meters. Lokaal zijn er gesprekken met Versa Welzijn om de huidige laagdrempelige dagbesteding (zonder indicatie) voor dementerende inwoners in het Geheugenhuis uit te breiden, als passend alternatief voor de maatwerkvoorziening Dagbesteding Licht (op indicatie) mits dat voor bepaalde cliënten de juiste oplossing is.

Maatregel 11: Arbeid in plaats van zorg: mensen vanuit de arbeidsmatige dagbesteding aan een baan helpen

Doel: verschuiven van begeleiding thuis naar begeleiding op de reguliere of beschutte werkplek.
Gelden Wmo inzetten voor het versterken van economische zelfredzaamheid.

Zienswijze maatregel 11:

Er ontbreekt een goede analyse waarom bijv. het bestaande maatwerkproduct 'Arbeidsmatige dagbesteding' (toeleiding naar werk) nu weinig ingezet wordt. Daarom beschikken we niet over de benodigde data. Met deze beheersmaatregel is de besparing waarschijnlijk minimaal omdat de doorstroom naar vrijwilligerswerk/beschut werk/betaald werk naar verwachting beperkt is en niet in verhouding staat tot de hoge investering die daarbij nodig is (in persoonlijke begeleiding etc.).

- **Beschermd wonen**

Maatregel 12: Heronderzoek van de wachtlijst: voor welke mensen is de situatie en daarmee indicatie mogelijk niet meer passend.

Doel: eerst samenwerken gericht op afbakening Wlz, uitstroom/afschalen, meer begeleiding gericht naar werk. Start met bureau- en data-onderzoek, dan gericht herindiceren met (inter)gemeentelijk team.

Zienswijze maatregel 12:

Lokaal is dit minder van toepassing. Regiobreed zijn er kansen om de kwaliteit van de indicatie te verbeteren. De analyse waarom er verstopping is ontbreekt. Er zijn lokaal andere maatregelen nodig want het probleem zit niet in de toegang maar in andere oorzaken. Deze zijn de volgende: de uitstroom en voorkomen van instroom in Beschermd Wonen worden sterk bepaald door de beschikbaarheid van lokale mogelijkheden om je zelfstandig te redden zoals passende woonvormen (geclusterd wonen), GGZvriendelijke wijken en voldoende mogelijkheden voor contacten, daginvulling etc. Daarin ligt de echte opgave.

Lokaal wordt ingezet op een algemene voorziening, 'intensief maatschappelijk werk' geheten. Bedoeld voor degenen die leun- en steuncontacten nodig hebben, het is 'de vinger aan de pols' voor wie redelijk stabiel is en voor mensen met veel praktische problemen en waarvoor individuele begeleiding (maatwerk) niet passend is.

Maatregel 13: Gezamenlijke bekostiging van en toegang tot beschermd wonen.

Doel: 'samen doen' op de toegang (vergelijk met urgentiecommissie)
Solidariteit op de bekostiging van verblijfsvoorzieningen. Schaarste vraagt om zorgvuldige en gezamenlijke afweging.

Zienswijze maatregel 13:

In de huidige aanloop naar het nieuwe beleidsplan vindt hierover reeds in onze regio discussie plaats op ambtelijk, directie- en portefeuillehoudersniveau en daarom is het advies hier niet op vooruit te lopen.

- **Wmo-vervoer (sociaal-recreatief vervoer) ³**

Maatregel 14: Verhogen eigen bijdrage: piek- en dal tarief invoeren

³ Niet te verwarren met vervoer naar geïndiceerde dagbesteding. Daarvoor ontvangen zorgaanbieders een apart tarief bovenop het reguliere tarief.

Doel: gelijk te trekken van de eigen bijdrage met het OVtarief. Invoeren van piek- en daltarieven. Kostendekkende tarieven voor medereizigers. Voorwaarde is overgang van zonetarief naar kilometertarief (OVsysteem).

Zienswijze maatregel 14:

Deze maatregel is kansrijk. De eigen bijdrage is momenteel vrij laag vergeleken met andere gemeenten.

Grip op uitgaven - Maatregel 15

Doel: Gezamenlijke administratief proces met aanbieders. Lokale datawarehouses opzetten en inrichten voor betere stuurinformatie. Bundeling van data uit het sociaal plein, Regio en openbare bronnen.

Zienswijze maatregel 15:

Kansrijke maatregel. Het is belangrijk om daarbij goed af te spreken hoe data te verzamelen, te analyseren, te duiden en te monitoren. En ook welke ambities er zijn voor de inzet datascience, ook dat benoemen. Het vaststellen wat geanalyseerd moet worden en het verzamelen van relevante data gaan hand in hand met (of vooraf aan) de meeste bovengenoemde beheersmaatregelen. Zonder gebruik hiervan kan ook de effectiviteit (o-meting versus onderzoekmeting) nauwelijks vastgesteld worden. Het is een randvoorwaarde dat de Regio daarvoor een data-analist voor 0,5 fte voor 1 jaar aantrekt, zoals wordt voorgesteld.

- **Versterken kostenbewustzijn**

Maatregel 16: Kostenbewustzijn stimuleren bij professionals, consultants en inwoners

Doel: op drie niveaus (strategisch, tactisch en operationeel) inwoners, gemeenten en zorgprofessionals.

Meer kostenbewustzijn door (beter) inzicht in:

- 1) toegewezen zorg
- 2) geleverde zorg
- 3) verwachte zorg (prognose)

Zienswijze maatregel 16:

Kansrijke maatregel. Met nadrukkelijk de disclaimer dat op indicatie hulp- en ondersteuning voor een inwoners geleverd worden, ondanks de kosten.

6.3 Zienswijze maatregelen die vervallen omdat daarover op voorhand géén overeenstemming is bij de portefeuillehouders (zie bijlage Niet opgenomen maatregelen, bij de Verkenning):

- ***Budgetplafonds instellen***

Zienswijze vervallen maatregel 17:

Voor de meeste gemeenten is een budgetplafond niet acceptabel om door te voeren. Een budgetplafond zorgt voor wachtlijsten voor de voorziening begeleiding en dagbesteding, terwijl er een plicht tot compenseren is vastgesteld voor de gemeente. De gemeenten willen uitgaan van maatregelen die zoveel als mogelijk in lijn zijn met het beleid dat de gemeenten hebben vastgelegd.

- ***Combinatiegraad vervoer***

Zienswijze vervallen maatregel 18:

De maatregelen 'leerlingenvervoer' en 'verhogen combinatiegraad' zijn geschrapt voordat deze uitgewerkt konden worden.

- ***Preventie***

Zienswijze vervallen maatregel 19:

De portefeuillehouders sociaal domein willen preventie lokaal aanpakken en inbedden. Het budget voor selectieve preventie wordt daarom bij voorkeur ook lokaal gebruikt, waardoor er lokaal besparingen kunnen worden gerealiseerd.
